

УДК 7.012:725.84

**THE FUNCTIONAL PRINCIPLES OF THE CHILDREN'S PLAY
ENVIRONMENT IN PUBLIC INSTITUTIONS FOR FAMILY VISITS
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО СЕРЕДОВИЩА В
ГРОМАДСЬКИХ ЗАКЛАДАХ СІМЕЙНОГО ВІДВІДУВАННЯ**

Malik O.I. / Малік О.І.

*Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Nemyrovycha-Danchenka St., 2, 01011
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, вул. Немировича-
Данченка, 2, 01011*

***Анотація.** Швидкий розвиток номенклатури громадських закладів сімейного відвідування, вимагає ретельної уваги до організації дитячих ігрових просторів в таких приміщеннях. Будь-яке формування середовища життєдіяльності людини, особливо дитячого, починається з розгляду його функціональних особливостей. В даній статті сформульовані загальні функціональні принципи формування дитячого ігрового середовища громадських закладів сімейного відвідування, що можуть бути використані на практиці проектування для створення максимально функціонального, гармонічного, комфортного середовища тимчасового перебування дитини в громадських закладах.*

***Ключові слова:** дитяче ігрове середовище, громадські заклади сімейного відвідування, функціональні засади, функціональне зонування, ігрове обладнання.*

Вступ. Глобальне сьогодення ХХІ століття перетворює людський капітал у вирішальний фактор розвитку суспільства. Разом із тим, на перший план виходять соціальні функції людини і її духовних проявів, що змінює педагогічні та соціальні підходи до виховання. Інноваційний шлях розвитку інтелектуального потенціалу країни та її культури вимагає переосмислення ролі ігрового середовища як первинного фактору творення особистості. На цьому тлі особливої актуальності набуває питання вільного розвитку дитини. Е. Нойферт у своєму довіднику «Будівельне проектування» підтримує цю ідею: «Досвід, отриманий дитиною під час ігор, є важливим чинником у становленні його особистості. Адаптація до умов навколишнього середовища відбувається у дитини в основному під час гри. Ігрові площадки повинні бути змінювані й мати різноманітне оснащення» [1, с. 20]. Отже, у відповідності зі своєю культурною функцією ігрове середовище повинне створювати для дітей умови реалізації їхньої потреби в грі, русі, експериментуванні із властивостями

навколишнього середовища та можливостями власного тіла, у спілкуванні з іншими дітьми та дорослими. Ці функції повинні бути закладені як у підборі обладнання, так й в загальному плануванні ігрового простору.

Основний текст. Розглянемо загальні функціональні засади, яким повинне відповідати ігрове середовище громадських об'єктів сімейного відвідування.

«Безпечний ігровий простір», це означає що в основу організації будь-якого ігро-середовища, в першу чергу повинен бути покладений принцип абсолютної безпеки всіх матеріалів та обладнання для здоров'я та життя дитини. На практиці це означає відсутність гострих кутів, незакріплених несучих конструкцій, небезпечних речовин (важливе питання екологічності матеріалів) та травматичних споруд й т.п. Обладнання ігрових зон має бути здоров'я охоронним, естетично привабливим та розвиваючим. Також, простір має бути ізольований від проїзних частин чи активного пішохідного руху, утворюючи своєрідний «острівець дитячої безпеки».

«Потенціал ігрового простору = потенціалу дитини». Це означає, що ігро-простір повинен відповідати віковим, фізичним та психологічним можливостям дитини та стимулювати її до переходу на наступний етап розвитку. Відповідно повинне бути підібране й матеріальне обладнання, що має:

- забезпечувати ігрову, пізнавально-дослідницьку та творчу дитячу активність;
- стимулювати фантазію та експериментування з різними матеріалами (глина, пісок, природні матеріали);
- розвивати велику (спортивно-оздоровче обладнання) і дрібну моторику (конструктори, засоби малювання) та рухливість (змагання, ігри);
- гарантувати емоційне благополуччя дітей у взаємодії із предметно-просторовим оточенням;
- надавати дітям можливість для самовираження.

«Модифікованість та поліфункціональність». Ігрова діяльність дитини характеризується швидкою зміною інтересів та уваги, отже й середовище повинне змінюватись відповідно ігровій ситуації. Це означає можливість змін, що дозволяють залежно від ситуації винести на перший план ту або іншу функцію ігро-простору. Отже, внутрішнє середовище має конструюватись незакріпленим обладнанням та матеріалами, що можуть використовуватись в багатьох видах дитячої активності, набуваючи різного ігрового змісту (меблі, мати, ширми тощо). Також обладнання повинне складатись із легко-трансформованих модулів, основне завдання яких – стимулювати фантазійну та творчо-продуктивну діяльність дитини.

«Варіативність ігро-простору», що базується на:

– вільному виборі дітей, який формується наявністю різних ігрових міні-просторів в середовищі (для рухливих ігор, творчості, усамітнення), а також відповідним різнобічним ігровим обладнанням;

– динамічній змінюваності ігрового матеріалу та появою нових предметів, стимулюючих пізнавально-дослідницьку й рухову дитячу активність. Важливо зберігати розумний баланс кількості ігрового обладнання. Його повинно бути достатньо для реалізації різних варіацій ігро-сюжетів, проте слід уникати надлишкової хаотичності, що неминуче призводить до відволікання та втрати дитячої уваги й інтересу.

«Доступність ігрового середовища», що передбачає вільний доступ дітей, враховуючи дітей із обмеженими можливостями, до всіх міні-просторів, приміщень та ігрового обладнання (матеріали, іграшки, посібники тощо), а також цілісність та робочу справність матеріалів й засобів.

«Емоційна комфортність». Важливо, щоб ігрове середовище конструювалось виходячи із засад емоційного благополуччя дітей. Комфортність передбачає відповідне естетично-художньо оформлення, яке позитивно впливає на дитину та дозволяє їй вільно виражати свої емоції. Знаходження в подібному ігро-середовищі повинне сприяти зняттю напруги,

внутрішньої затиснутості й тривоги та відкривати перед дитиною вільні можливості вибору виду ігрової діяльності, матеріалів та міні-простору.

«Цільова направленість». Ігрове середовище повинне відповідати особливостям даного виду інтегрованої діяльності в сукупності її компонентів та їхнього змісту. Тобто, при плануванні ігрового середовища необхідно враховувати функцію саме цього простору залежно від його розташування в системі громадських об'єктів сімейного відвідування. Наприклад, ігрові кімнати, що знаходяться в ресторанах/кафе не повинні бути обладнані спортивним інвентарем, який потребує присутності та контролю дорослих, навпаки мають містити м'які широкі крісла-мішки, комфортне для бігу килимове покриття, ігрові центри типу «кухня», проектор з можливістю демонструвати мультики та ін. Оскільки мета таких ігрових середовищ – комфортне співіснування короткочасного відпочинку «батьки – діти», без активного залучання дорослих в дитячу ігрову діяльність.

«Багатовекторність потреб». Ігрове середовище повинне бути сплановане як поле перебування та розвитку в сукупності речового й суб'єктного аспектів, що задовольняє не тільки потреби дитини в діяльній активності (малювання, будівництво, рухлива гра), але й інші її матеріальні та духовні потреби. Зокрема, це спілкування з іншими дітьми та дорослими, чи наприклад, потреба залучитися до прекрасного та подивитися художній альбом з ілюстраціями й ін.

Сучасність характеризується помітним прискоренням інтелектуально-фізичного розвитку дітей, що висуває нові завдання в проблемі формування ігрового середовища. Відповідно змінюються архітектурно-дизайнерські вимоги до проектування дитячих зон в громадських об'єктах сімейного відвідування.

Незважаючи на тип громадської будівлі, її розмір та призначення, планування ігрового середовища повинно розпочинатись із функціонального зонування. Це означає що вся ігрова площа розподіляється на окремі секції, об'єднані спільними функціями. Таким чином, досягається чітко окреслене

групування ігрових блоків згідно цільового призначення. Базуватись зонування повинно на єдиній композиційній ідеї ігрового середовища та одночасно бути гармонійною складовою загального архітектурного рішення громадської будівлі чи системи, в якій розташоване. Практична реалізація функціонального зонування дає архітектурно-зрозумілу об'ємно-просторову структуру ігрового дитячого середовища, наповнену логічно-зв'язаними ігро-секціями.

Наголошуємо, що зонування є поліваріантним інструментом та повинне використовуватись для:

- оптимізації ігрового простору в маленьких приміщеннях чи територіях: навчання, рухливі ігри, творчість, ці заняття вимагають спеціально відведених місць; вдале зонування оптимізує та робить максимально комфортним кожен діяльність на ігровій території;

- візуального перерозподілу площини: збільшення або зменшення (наприклад, аквапарки включають зони: кафе, гірки, штучні моря, санітарні приміщення, зони «сухих» ігор, зокрема батуту чи дитячі замки й ін.);

- естетичного аспекту: гіпсокартонні перегородки, ширми чи подіуми, гармонійно розміщені меблі та світло можуть вдало візуально розділяти ігровий простір.

Всі функціональні зони можуть бути достатньо ізольовані одна від одної, забезпечуючи безпеку та зручність користування секцією. Разом із тим, різні блоки можуть бути взаємозв'язані між собою, якщо це передбачено об'ємно-просторовим плануванням і забезпечується загальними архітектурними об'єктами та ігровим обладнанням.

Висновки. В даній роботі були сформульовані загальні функціональні принципи формування дитячого ігрового середовища в громадських закладах сімейного відвідування. Розглянута роль функціонального зонування такого середовища. Зазначені напрацювання допоможуть компетентному та продуманому формуванню дитячого ігрового середовища в громадських закладах сімейного відвідування, що дозволить втілити найсміливіші дизайнерські ідеї та створити завершений і комфортний інтер'єр, а головне,

сприятиме максимально функціональній та раціональній організації ігрового простору.

Література:

1. Нойферт Э. Строительное проектирование / Э. Нойферт. – М. : Архитектура-С, 2010. – 500 с.
2. Тімошова О. Є. Регламентация вимог до дитячих майданчиків як запорука безпечного відпочинку / О. Є. Тімошова ; наук. кер. О.О.Карпіщенко // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2013. – Т.4. – С. 95-96.
3. Риттельмайер К. Архитектоника школы: как ученики переживают краски и формы / К.Риттельмайер. – Калуга : Духовное познание, 1998. – 120 с.
4. Губина О. В. Принципы организации интерьерного пространства для досуга детей младшего школьного возраста / О. В. Губина, Ю. П. Хмелевский // Академический вестник УРАЛНИИПРОЕКТ РААСН. – 2016. – № 4. – С. 96-100.
5. Кияненко К. Уроки архитектуры Германа Хертцбергера / К. Кияненко [Электронный ресурс] // Архитектурный вестник. – 2010. – №5 (116). – Режим доступа: <http://archvestnik.ru/node/2213>.
6. Рунге В.Ф. Эргономика в дизайне среды: Учеб. пособие для вузов / В. Ф. Рунге, Ю. П. Манусевич. – М. : Архитектура-С, 2005. – 327 с.

References:

1. Noifert E. (2010) Stroitelnoe proektirovanie [Building design]. Moskva: Arkhitektura-S. [in Russian]
2. Timoshova O. Ye. (2013) Rehlamentatsiia vymoh do dytiachykh maidanchykyv yak zaporuka bezpechnoho vidpochynku [Regulation of requirements for children's playgrounds as a guarantee of safe rest] / Proceedings from Economic problems of sustainable development: *materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї pamiati prof. Balatskoho O.F., m. Sumy, 24-26 kvitnia 2013 r. - materials of the International scientific and practical conference devoted to the memory of prof. Balatskoho O.F., Sumy, April 24-26, 2013.* (Vol. 4, pp. 95-96). Sumy : SumDU,. [in Ukraine].
3. Rittelmaier K. (1998) Arkhitektonika shkoly: kak ucheniki perezhivaiut kraski i formy [Architectonics of the School: How Students Experiences Paint and Forms]. Kaluga : Dukhovnoe poznanie. [in Russian].

4. Gubina O. V. Khmelevskii Iu. P. (2016) Printcipy organizatcii interernogo prostranstva dlia dosuga detei mladshogo shkolnogo vozrasta [Principles of the organization of the interior space for the leisure of children of junior high school age], // *Akademicheskii vestnik URALNIIPROEKT RAASN - Academic Bulletin URALNIIPROEKT RAASN*, 4. 96-100 [in Russian].
5. Kiianenko K. (2010) Uroki arkhitektury Germana Kherttbergera [Architecture Lessons by Hermann Hertzberger]. *Arkhitekturnyi vestnik. – Architectural Newsletter*: URL: <http://archvestnik.ru/node/2213>. 1 7 (Last accessed: 18.09.2018) [in Russian]
6. Runge V.F. (2005) Ergonomika v dizaine sredy: Ucheb. posobie dlia vuzov [Ergonomics in environmental design: Textbook for high schools]. Moskva: Arkhitektura-S. [in Russian]

Abstract.

Introduction. In accordance with its cultural function, the playing environment should create conditions for children to fulfill their need for the game, movement, experimentation with the properties of the environment and the possibilities of their own body, in communion with other children and adults. These functions should be laid down both in the selection of equipment and in the overall planning of the play space.

Basic text. The following general functional principles are to be considered, which should correspond to the play environment of community-based family visit objects: "Safe play space", "Potential of play space = potential of the child", "Modification and polyfunctionality", "Variability of the play space", "Availability of the play environment" , "Emotional Comfort", "Target Direction", "Multi-vector Needs". The role of functional zoning of such an environment is considered.

Conclusions. The above-mentioned developments will help competent and thought-out formation of the children's play environment in community-based family visit objects, which will allow to realize the most daring design ideas and create a complete and comfortable interior, and most importantly, will promote the maximum functional and rational organization of the play space.

Key words: *children's play environment, public premises for family visits, functional principles, functional zoning, play equipment.*

Науковий керівник: д.а., проф. Абизов В.А.